

Warmińsko-Mazurski
Urząd Wojewódzki w Olsztynie

KOORDYNACJA ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH I WYCHOWAWCZYCH

Do zadań Wojewody w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego należy:

- wykonywanie zadań związanych z pełnieniem funkcji instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarii oraz Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej,
- wydawanie decyzji i postanowień w sprawach świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego,
- prowadzenie postępowań egzekucyjnych w sprawach świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego,
- współpraca z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, gminami oraz instytucjami krajów Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarii oraz Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w zakresie realizowanych zadań.

Koordinacja systemów zabezpieczenia społecznego ma zastosowanie:

- w państwach członkowskich Unii Europejskiej: Austrii, Belgii, Bułgarii, Chorwacji, na Cyprze, w Czechach, Danii (z wyjątkiem Grenlandii i Wysp Faro), Estonii, Finlandii, we Francji, Grecji, Hiszpanii, Irlandii, na Litwie, w Luksemburgu, na Łotwie, Malcie, w Niemczech, Holandii, Polsce, Portugalii, Rumunii, na Słowacji, w Słowenii, Szwecji, na Węgrzech, we Włoszech,
- w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego – Islandii, Lichtensteinie i Norwegii, na podstawie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym,
- w Szwajcarii, na podstawie umowy UE – Szwajcaria o swobodnym przepływie osób.

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie

- W związku z opuszczeniem Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię zmianie uległo postępowanie w sprawie stwierdzenia, czy w danej sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.
- Zgodnie z zapisami umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej, przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego mają zastosowanie do obywateli UE oraz obywateli Wielkiej Brytanii, którzy z końcem okresu przejściowego nieprzerwanie znajdowali się w sytuacji dotyczącej jednocześnie państwa członkowskiego i Zjednoczonego Królestwa. Dotyczy to przypadków, kiedy członek rodziny rozpoczął przebywanie na terytorium Wielkiej Brytanii przed zakończeniem okresu przejściowego, który nastąpił z dniem 31 grudnia 2020 r. i przebywa tam nadal, a pozostali członkowie rodziny zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W takich sytuacjach, w sprawie świadczeń rodzinnych oraz świadczenia wychowawczego nieprzerwanie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Kiedy zachodzi koordynacja?

Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego polega na zapewnieniu łączności pomiędzy odrębnymi systemami państw członkowskich Unii Europejskiej oraz udzielaniu odpowiedzi na zapytania wysyłane przez instytucje zagraniczne w celu przyznania świadczeń rodzinnych.

Jaki jest cel koordynacji?

Jej celem jest zagwarantowanie, by osoby przemieszczające się do różnych krajów mogły w pełni korzystać ze swoich praw, były traktowane na równi z innymi obywatelami Unii Europejskiej oraz zawsze podlegały konkretnemu ustawodawstwu, ustalonemu według reguł określonych przepisami wspólnotowymi.

Jaka jest kolejność wypłacania świadczeń?

- w pierwszej kolejności świadczenia przyznawane są z tytułu zatrudnienia lub pracy na własny rachunek,
- w drugiej kolejności - z tytułu otrzymywania emerytury lub renty
- i w ostatniej - na podstawie miejsca zamieszkania.

Przepisy unijne nie pozwalają na pobieranie świadczeń rodzinnych w pełnej kwocie równocześnie w różnych krajach. Państwo mające pierwszeństwo wypłaca pełną kwotę świadczeń rodzinnych - po spełnieniu kryteriów przewidzianych w jego ustawodawstwie, natomiast drugie państwo wypłaca dodatek dyferencyjny – tak, aby osoba zainteresowana otrzymała najwyższą możliwą kwotę świadczeń przewidzianą w ustawodawstwie jednego z państw członkowskich.

Świadczenia podlegające koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego:

- **świadczenia rodzinne** w tym: zasiłek rodzinny z dodatkami, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, świadczenie rodzicielskie - ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- **świadczenie wychowawcze (800+)** - ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- **rodzinny kapitał opiekuńczy (RKO)** - ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym,
- **aktywny rodzic** w tym: aktywni rodzice w pracy, aktywnie w domu - ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz wychowaniu dzieci,
- **jednorazowe świadczenie „Za życiem”** - ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Świadczenia niepodlegające koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (realizowane w oparciu o ustawodawstwo polskie) to:

- zapomoga (z tytułu urodzenia dziecka) wypłacana przez gminy,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe),
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
- Dobry start (300+),
- świadczenie wspierające,
- świadczenie „aktywnie w żłobku”.

Ustalenie koordynacji - świadczenia rodzinne

- Zgodnie z art. 23 ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych, wnioski w sprawie uzyskania prawa do świadczeń rodzinnych, składa się w urzędzie gminy właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o ww. świadczenia. W przypadku, kiedy okaże się, że jeden z członków rodziny przebywa w jednym z krajów objętych koordynacją, gmina powinna przeprowadzić postępowanie wyjaśniające.
- Jeżeli w ramach ww. postępowania organ właściwy ustali, że wyjazd nie ma charakteru turystycznego, leczniczego lub nie jest związany z podjęciem przez dziecko kształcenia poza granicami Polski, powinien wystąpić do wojewody z zapytaniem, czy w danej sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, jednocześnie załączając następujące dokumenty: skany wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych wraz z załącznikami; skany decyzji, jeżeli były wydane; informację na temat pobieranych świadczeń, jeżeli były wypłacone; formularz dla potrzeb ustalenia ustawodawstwa państwa właściwego do wypłaty świadczeń; dokumentację przedstawiającą sytuację dochodową rodziny.

Ustalenie koordynacji - świadczenia rodzinne

- W przypadku wniosku rozpatrzonego poprzednio przez gminę, kiedy wojewoda ustali, że mają zastosowanie przepisy o koordynacji, gmina powinna uchylić swoją decyzję przyznającą świadczenia za okres, w którym osoba podlega ustawodawstwu innego państwa i przekazać całą dokumentację do wojewody. Następnie wojewoda może wydać decyzje w przedmiocie polskich świadczeń lub przekazuje na zasadzie pierwszeństwa, wnioski do instytucji zagranicznej celem rozpatrzenia;
- W przypadku wniosku nowego, nierozpatrzonego przez gminę, kiedy zastosowanie mają przepisy o koordynacji, wojewoda wydaje decyzje w przedmiocie polskich świadczeń lub przekazuje, na zasadzie pierwszeństwa, wnioski do instytucji zagranicznej celem rozpatrzenia.
- W przypadku gdy wojewoda ustali, że w danej sprawie nie mają zastosowania przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, odsyła wniosek do gminy do rozpatrzenia lub dalszej realizacji.

Świadczenie wychowawcze 800+, Rodzinny Kapitał Opiekuńczy, „Aktywny rodzic”

Wnioski:

- o świadczenie wychowawcze od 01.01.2022 r.,
- o rodzinny kapitał opiekuńczy do 30.09.2024 r.,
- o świadczenie z programu „Aktywny rodzic” od 01.10.2024 r.

składa się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) wyłącznie drogą elektroniczną.

Podkreślić należy, iż wojewoda w sprawach z wniosków o świadczenie wychowawcze albo Rodzinny Kapitał Opiekuńczy, złożonych od 1 stycznia 2022 r. oraz z wniosków o świadczenie „Aktywny rodzic” ustala jedynie okres koordynacji, natomiast wydawaniem rozstrzygnięć (informacji i decyzji) w ww. sprawach oraz wypłatą świadczeń zajmuje się ZUS.

Kluczowe informacje niezbędne do ustalenia koordynacji

Dane osoby przebywającej za granicą:

- imię i nazwisko, data urodzenia, numer PESEL,
- kraj i adres pobytu,
- dane pracodawcy,
- zagraniczny numer identyfikacyjny.

Dokładne okresy:

- przebywania/zamieszkiwania,
- zatrudnienia/prowadzenia działalności,
- otrzymywania świadczeń (np. zasiłek dla bezrobotnych, zasiłek macierzyński, zasiłek chorobowy, renta inwalidzka, renta rodzinna, emerytura, itp.).

Za dokładne okresy uważa się daty w formacie dzień – miesiąc – rok, ponieważ w przypadku ustalania koordynacji sytuacja mająca miejsce 1-szego dnia miesiąca wywołuje skutek prawny na cały miesiąc.

Obieg dokumentów

- Klient → Gmina → Wojewoda → Gmina,
- **Wszystko elektronicznie (Emp@tia),**
- Brak obiegu papierowego.

Wnioski przekazywane drogą elektroniczną muszą być wczytane do systemu dziedzicznego.

Klient złożył wniosek elektroniczny

KLIENT

Składa wniosek elektroniczny

Organ właściwy:

1. Wczytuje wniosek do SD
2. Uzupełnia wniosek o dane dotyczące pobytu za granicą
3. Dodaje załączniki w formie elektronicznej
4. Przekazuje wniosek + załączniki do UW

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki

Wczytuje wniosek do SD

Klient złożył wniosek papierowy

KLIENT

Składa wniosek
papierowy

Organ właściwy:

1. Wprowadza wniosek do SD
2. Uzupełnia wniosek o dane dotyczące pobytu za granicą
3. Dodaje załączniki w formie elektronicznej
4. Przekazuje wniosek + załączniki do UW

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki

Wczytuje wniosek do SD

Uwaga: Nie przekazujemy wniosku papierowego!

Zapytanie o ustalenie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

- wysyłamy zapytanie o ustalenie koordynacji (nie wniosek o świadczenie w związku ze zmianą sytuacji życiowej),
- nie powielamy zapytań,
- uzupełniamy podstawowe dane: kraj i adres pobytu, dane członków przebywających za granicą, adres pracodawcy, dokładne okresy (dzień – miesiąc – rok).

Zasady przekazywania wniosków:

1. Dokumenty:

- komplet dokumentów - wniosek wraz z formularzem (oświadczeniem),
- dochody członków rodziny,
- dokumenty zagraniczne - umowa o pracę, oddelegowanie z ZUS (A1) czy Gewerbe,
- oświadczenia.

Zasady przekazywania wniosków:

2. Załączniki:

- należy dołączyć wszystkie niezbędne do wniosku dokumenty (decyzja przyznająca/decyzja odmowna, decyzja uchylająca, wyroki, dochody, oświadczenia, skan wniosku itp.),
- przesyłamy wszystko w formie elektronicznej – **bez ponownego przesyłania wniosku,**
- braki dosyłamy osobno **korespondencją między jednostkami terenowymi z właściwego modułu ŚW/ŚR.**

Zasady przekazywania wniosków:

3. Sposób przekazania:

- wyłącznie za pomocą poczty Emp@tia (system dziedziny) – korespondencją w sprawie koordynacji,
- dotyczy wszystkich wniosków (zarówno nowych, jak i po uchyleniu),
- obowiązek ustawowy (**podstawa prawna: art. 21 ust. 5 ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz art. 11 ust. 5 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2021 r.)**)

Zapytania o ustalenie koordynacji - zasady

1. Właściwy moduł:

- zapytanie o ustalenie koordynacji dla świadczenia wychowawczego wysyłamy z modułu ŚW,
- zapytanie o ustalenie koordynacji w sprawie świadczeń rodzinnych wysyłamy z modułu ŚR.

2. Obowiązkowy formularz (oświadczenie).

3. Po ustaleniu, że w danej sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy przekazuje do wojewody wnioski wraz z niezbędną dokumentacją przez system dziedziny korespondencją w sprawie koordynacji. Nie wystarczy przekazać samych decyzji uchylających.

Co przyspiesza sprawy?

- dobra współpraca pomiędzy organami,
- przekazywanie prawidłowych informacji wnioskodawcom o ich prawach i obowiązkach przed złożeniem wniosku,
- przesyłanie prawidłowo wypełnionych wniosków wraz ze wszystkimi niezbędnymi załącznikami,
- niezwłoczne dosyłanie wszystkich dodatkowych informacji oraz złożonych przez wnioskodawcę oświadczeń i dokumentów,
- nie wydawanie decyzji/prawidłowe uchylanie decyzji, gdy zachodzi koordynacja,
- bieżący kontakt i współpraca.

Ważne

- **brak wyboru kraju wypłaty świadczeń,**
- **decydują przepisy UE.**

Warmińsko-Mazurski
Urząd Wojewódzki w Olsztynie

Nienależnie pobrane świadczenia

Postępowanie w sprawie uznania i żądania zwrotu

Warunki wszczęcia postępowania:

- Wypłata świadczeń pomimo braku uprawnienia do ustawowej wysokości,
- Przyznanie Stronie dodatku dyferencyjnego w pomniejszonej wysokości po wypłacie w pełnej wysokości,
- Odmowa Stronie przyznania świadczeń.

Warunki wszczęcia postępowania

Wyjątki:

Od wypłaty świadczenia upłynął 10-letni termin, zgodnie z:

- art. 30 ust. 5 ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2025 r., poz. 1208 ze zm.) – w zakresie świadczeń rodzinnych,
- art. 25 ust. 6 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. 2026 r., poz. 508) oraz art. 17 ust. 2 ustawy zmieniającej (Dz. U. 2021 r., poz. 1981 ze zm.) – w zakresie świadczenia wychowawczego.

Jednocześnie należy uwzględnić regulacje dotyczące przeciwdziałania skutkom COVID-19. Na podstawie art. 15zrz ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z COVID-19 (Dz. U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.), bieg terminów administracyjnych uległ zawieszeniu, a następnie został wznowiony zgodnie z art. 15zrz ust. 6 tej ustawy.

Okres zawieszenia obejmował czas od dnia 31 marca 2020 r. do dnia 23 maja 2020 r., tj. łącznie 53 dni.

W konsekwencji 10-letni termin, o którym mowa w powyższych przepisach, ulega wydłużeniu o wskazany okres.

Oznacza to, że możliwość wszczęcia postępowania w sprawie nienależnie pobranych świadczeń istnieje jeszcze przez okres odpowiadający 53 dniom od upływu podstawowego terminu przedawnienia.

Niezbędna dokumentacja

Harmonogram wypłaty świadczeń w okresie braku uprawnienia do ustawowej wysokości:

Pismo przewodnie ze wskazaniem:

- łącznej kwoty wypłaconych świadczeń,
- kwota wypłaconego świadczenia w danym miesiącu,
- data wypłaty (dd-mm-rr),
- Pomocna jest karta zrealizowanych świadczeń Strony,

W przypadku wydania decyzji uznającej i żądającej zwrotu nienależnie pobranych świadczeń przez organ właściwy w okresie koordynacji, przedmiotowa decyzja powinna zostać uchylona, a informacja o ewentualnej spłacie należności przekazana do Wojewody wraz z aktami sprawy systemami teleinformatycznymi.

Wojewoda

- wydaje decyzje uznające i żądające zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w okresie koordynacji,
- rozpatruje wnioski o ulgę w spłacie (decyzje ratalne, decyzje umarzające),
- wystawia upomnienia i tytuły wykonawcze,
- monituje przebieg egzekucji administracyjnej.

Tryb zwrotu nienależnie pobranych świadczeń

Nienależnie pobrane świadczenia (należność główna wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie) podlegają zwrotowi przez zobowiązanego niezwłocznie po uprawomocnieniu się decyzji uznającej i żądającej zwrotu:

- na rachunek bankowy organu właściwego.

Informację o uprawomocnieniu się przedmiotowej decyzji można uzyskać wysyłając zapytanie do Wojewody Warmińsko-Mazurskiego za pośrednictwem Emp@tii lub telefonicznie.

Organ właściwy

- Występuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Centrum Świadczeń dla Rodzin w Białymstoku z prośbą o potrącenie nienależnie pobranych świadczeń z bieżąco wypłacanego świadczenia wychowawczego, świadczenia dobry start oraz świadczenia „aktywny rodzic”, ze wskazaniem danych osoby (imię, nazwisko, PESEL) oraz swojego rachunku bankowego (zgodnie z wytycznymi Departamentu Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zgodnie z pismem znak: DSZ-III.4320.90.2022.MD oraz znak: DSZ-III.4320.14.2023.MD/BT).
- Niezwłocznie informuje Wojewodę o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń – z informacją o dacie wpłaty oraz rozksięgowaniu.

Informacja dotycząca zwrotów

O każdej wpłacie, potrąceniu należy poinformować Wojewodę niezwłocznie z ujęciem:
Rozksięgowania (na należność główną oraz ustawowe odsetki za opóźnienie)

- w pierwszej kolejności na koszty upomnienia jeśli było wystawione,
- wyjątek, gdy jest to zwrot z instytucji zagranicznej – na należność główną

(zgodnie z art. 72 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 z 16 września 2009 r. oraz wytycznymi Departamentu Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zgodnie z pismem z 14 lipca 2023 r., znak: DSZ-III.4320.61.2023.MD).

Zwrot całej kwoty należności głównej wraz z odsetkami – warto wpisać tę informację.
Klient powinien zostać poinformowany o wpłacie oraz jej rozksięgowaniu (np. d/w).

Zespół ds. nienależnie pobranych świadczeń

- Joanna Białousz
- Ewelina Borkowska
- Magdalena Jankowska
- Małgorzata Mystkowska-Kłopotowska

Kontakt

- infolinia dla pracowników ośrodków pomocy społecznej/urzędów miast i gmin pod numerem telefonu **89 52 32 754** (od poniedziałku do piątku w godzinach: 9:00 - 13:00),
- infolinia dla klientów pod numerem telefonu **89 52 32 203** (od poniedziałku do czwartku w godzinach: 8:00 - 11:00),
- Kontakt mailowy na adres: **koordynacjasrw@uw.olsztyn.pl**,
- **e-Doręczenia** adres Urzędu na platformie e-Doręczeń **AE:PL-63617-21139-RGDWI-27**.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- Ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym,
- Ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic”,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A02004R0883-20140101>,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=celex:32009R0987>.

Warmińsko-Mazurski
Urząd Wojewódzki w Olsztynie

Dziękujemy za uwagę 😊

- Joanna Pater
- Edyta Szymańska
- Magdalena Jankowska